

שמעתא עמיקתא

גליון תכ"ח | חודש ניסן - תש"פ | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות לספירת העומר

עם דינים מיוחדים עקב המצב

מצויות ספירת העומר

מהתורה או מדרבנן

נצטוונו מהי"ת לספור מ"ט יום מיום הבאת העומר שהוא יום ט"ז בניסן, שנאמר (ויקרא פ"ב, פ"ג טו) "וספרתם לכם ממחרת השבת וגו'". ויש אומרים שאף בזמן הזה שאין בית המקדש קיים נוהגת מצוה זו מדאורייתא (רמב"ם תוי"ם פ"ז הכ"ד). ועי' בביאור הלכה (סי' תפט ד"ה הספור) שהביא סמוכים לדעה זו (ומשי"כ שכן דעת החינוך דבריו צ"ע, שהרי בחינוך שלפנינו מבואר להיפך. ועי' במניח (אות ה)). ודעת רוב הפוסקים שבז"ה שאין בהמ"ק קיים אינה אלא מדרבנן. (חינוך למצוה שו), וכת' הר"ן (פסחים ט). בר"י"ף דכן דעת רוב המפרשים). וכן ע"ק. [שו"ע (סי' תפט ס"ג), מ"ב (סי' ק"ק) די"ט (סי' ק"ה). ור"מ דעת הרמ"א (ס"ד) דחייב לכתחלה לדעת הסוברים שהיא מדאורייתא, עי' במ"ב (סי' ק"ה)].

זמן המצוה

א. זמן המצוה לכתחלה

לכתחלה יש לספור מיד בתחילת הלילה משום "תמימות". [רא"ש (סוף פסחים סי' מ), ט"ז (סי' תרפ"א) סי' א], מור וקציעה (רס"י תפט ד"ה היינו) ומ"ב (שם סי' ב). ודעת האג"מ (או"ח ח"ד סי' צט אות א) ד"ה תמימות" אינו אלא מעלה. אולם דעת האור לציון (ח"ג פט"ז אות א) שהוא דין ואם אינו סופר מתחלת הלילה מקיים המצוה רק בדיעבד. ומשום זריזון מקדימים למצות. [מור וקציעה (שם) ואג"מ (שם)].

ב. לספור מפלג המנחה

יש אומרים שהסופר ספירת העומר מפלג המנחה ומעלה יצא ידי חובתו. ויש חולקים. ועל כן בשעת הדחק כגון שחושש שלא יוכל לספור אחר כך וכדומה, יספור בזמן זה בלא ברכה. ובלילה יחזור ויספור בברכה (או ע"פ ביום בלא ברכה). [ביאור הלכה (ד"ה מבעוד יום)].

ג. לספור בבין השמשות

מותר לספור ולברך בבין השמשות [דהיינו עד 17 דקות אחר השקיעה (לוח אר"י ניסן חוהמ"פ א') ואכמ"ל], ומכל מקום המדקדקים סופרים לכתחלה דוקא כשהוא ודאי לילה. [שו"ע (סי' תפט ס"ג) ו"ב (שם)]. ועי' משי"כ בזה בשמעתא עמיקתא גליון י"ב]. ויש אומרים שאם ספר בבין השמשות יש להחמיר ולספור בלילה בלא ברכה. [מ"ב (סי' ק"ק) ב"ש הא"ר].

ד. קיבל שבת מוקדם

אם ספר אחר שקיבל שבת מפלג המנחה, יחזור ויספור בברכה. [מ"ב (סי' יח). ועי' במ"ב (סי' ק"א) ובשעה"צ (אות יח) שמבואר שאם ספר בפלג מנחה חוזר וסופר בברכה. וכן הוא בביאור הלכה (ד"ה מבעוד יום)].

ה. לספור לפני מעריב או לפני הברילה במוצאי

אם יצאו הכוכבים רשאי לספור אפילו אם לא התפלל עדיין מעריב, ואפילו במוצאי שבת, שהרי לילה הוא לכל דבר. [מ"ב (סי' יח)]. ועי' בסמוך.

ו. כשדעתו להתפלל מאוחר בלילה

מי שיש לו מנין קבוע לתפלת ערבית בשעה מאוחרת ואין בדעתו להתפלל כעת, יש אומרים שיספור ספח"ע מיד בתחילת הלילה. [אור לציון (ח"ג פט"ז אות א בהנה ד"ה הנה)]. ואף על פי שעיקר הדין הוא כן, מכל מקום לא נוהגים לספור לפני התפלה, כי ספח"ע הוא דבר הנשכח בקלות ואם כל א' יספור בפני עצמו קרוב מאד שישכחו הספירה לגמרי. [שבת הלוי (ח"י סי' נ"ג אות ג). ועי' עוד באג"מ (או"ח ח"ד סי' צ) ובמנח"מ (ח"ט סי' נ"ה אות ב)].

ז. איחור לתפילה ומצא צבור מוניח ספירת העומר

איחור לתפלת מעריב ומצא הצבור סופרים ספירת העומר, יש אומרים שיכול לספור עם הצבור ואחר כך להתפלל. [הנהגות החו"א (בין פסח לשבועות, עמ"נ אות ד ותשובות והנהגות ח"ב סי' רמ)]. ויש אומרים שיתפלל ואחר כך יספור ד"תנדר קודם". ואם חושש שישכח, יספור ואחר כך יתפלל. [תשובות והנהגות (ח"ב סי' רמח). ועי' במנח"מ (ח"ט סי' נ"ו)]. וכן ע"ק. [שכן יוצא לכוי"ע. ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רס"ז].

אכילה לפני הספירה

א. אכילה ושתיה לפני הספירה

משהגיע זמן צאת הכוכבים אסור לאכול (אפי' כבר התפלל מעריב וקרא ק"ש), עד שיספור. [רמ"א (סי' תפט ס"ד)]. ויש להחמיר מחצי שעה הסמוכה לספירה. [מ"ב (סי' בג)]. ומכל מקום טעמימה בעלמא מותרת, והיינו פת כביצה ולא יותר, או פירות אפי' הרבה. [מ"ב (סי' תלא) סי' ו]. וכן מותר להשתות (משקה שאינו משכר) אפי' הרבה. [מ"ב (סי' רלב) סי' לה].

ב. מינה שומר

אם ממנה שומר שזיכרונו לספור רשאי לאכול לפני הספירה. [עי' ברמ"א (סי' רלב ס"ג) ומ"ב (סי' רלה) סי' יח]. וכן פסק הגר"מ זצ"ל (חוט שני ח"ד קי"ד ענינים עמי שט), ודעתו שמש"כ המ"ב (סי' תפט) סי' כג) שקראית השמש מועילת דוקא לענין אכילה קודם צה"כ היינו כי הוא איננו שומר פרטי ע"כ אין לסמוך עליו].

ג. רגיל להתפלל מאוחר במנין קבוע

הסומכים על היתר דמנין קבוע לענין אכילה לפני קריאת שמע, יכולין לסמוך על היתר זה גם לענין ספירת העומר. [אג"מ (או"ח ח"ד סי' צט)].

דיני הספירה

א. ספירת ימים ושבועות

צריך לספור הימים והשבועות. כיצד, ביום הראשון אומר היום יום אחד (בעומר או לעומר), עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שבעה יום אחד כו'. ועל דרך זה מונה והולך עד מ"ט יום. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)].

ב. ספר ימים אחד

אם ספר ימים אחד ולא הזכיר שבועות. יש אומרים שיצא בדיעבד, ויש אומרים שצריך לחזור ולספור ימים אחדות כדין. ועל כן יוזר וסופר כדין בלא ברכה (ואם שכח לחזור ולספור מונה בשאר ימים בברכה). [מ"ב (סי' ק"ד)].

ג. ספר ימים אחד, אבל באותו שבוע ספר אף השבועות

אם לא אמר אלא היום שמונה ימים ולא סיים שהם שבוע אחד וכו', יצא. [מ"ב (סי' ט) כי הרי הזכיר השבוע אתמול ביום השביעי].

ד. ספר שבועות אחד

אם מנה שבועות ולא ימים, כגון שאמר ביום השביעי היום שבוע אחד ולא הזכיר ימים כלל, לכל הדעות לא יצא. [מ"ב (סי' ז)].

ה. ספר שבועות אחד, אבל בספירות הקודמות ספר אף הימים

אם לא אמר אלא היום שבוע אחד ויום אחד בלחוד, יצא, שהרי כבר הזכיר הימים שעברו כל אחד ביומו. [מ"ב (סי' ט)]. ועי' עוד שם בסי"ק כ"ב ובשעה"צ (אות כח)].

ו. ספר בלשון אחר

אם ספר בלשון אחר, כגון ביום ל"ט אמר היום ארבעים חסר אחד, יצא. [מ"ב (סי' ק"א)]. ואם מנה בראשי תיבות כגון שאמר היום ב' ימים וכדו', יחזור לספור בלא ברכה. [בה"ל (ד"ה מונה)].

ז. ספירה בלשון שאינו מבין

מותר לספור בכל לשון, בתנאי שמבין. ואם ספר בלשון שאינו מבין, אפי' הוא לשון הקודש, לא יצא, דהא לא ידע מאי קאמר ואין זה ספירה. [מ"ב (סי' ה)]. אלא דעי' בכה"ח (אות כ) שפסק ע"פ השאלת עבי"ץ (סי' קלט) שאם ספר בלח"ק לא הבין יחזור ויספור בלשון שמבין בלא ברכה].

ח. ספירה בלב

אם ספר בלב לא יצא דהרהור לאו כדבור דמי. [ביאור הלכה (ד"ה מונה)]. ואם אין בידו לספור בפה על כל פנים ירהרה הספירה בלבו (ועי' בסמוך לענין ספירה בכתב). [עי' מ"ב (סי' טב) סי' ז]. ואם לא חזר באותו יום לספור בפה, ימנה מכאן והילך בלא ברכה. [עי' במקורות הנ"ל].

ט. ספירה בכתב

אם ספר בכתב ולא התכוון לצאת על ידי ספירה זו, לא יצא, ועליו לחזור ולספור בברכה. ואם כוון לצאת, יחזור ויספור בלא ברכה, ואם יכול לשמוע הברכה מאחר עדיף טפי. [עי' ברע"א (סי' ל"ב), בשע"ת (סי' תפט אות א) ובערוה"ש (שם אות ט)]. ומי שאין בידו לספור בפה, על כל פנים יכתוב הספירה בכתב בכונה לצאת ידי חובה (ועדיף מספירה בלבו בלבד).

י. ספר שלא כהוגן ותיקן תוך כדי דבור

אם ספר שלא כהוגן, ותוך כדי דבור חזר וספר כהוגן, יצא ידי חובה. [מ"ב (סי' ק"ב)].

יא. ספר כהוגן ותוך כדי דבור טעה וספר שלא כהוגן

אם ספר כהוגן, ותוך כדי דבור טעה וספר שלא כהוגן, יצא ידי חובתו. [עי' בבית שלמה (ההגות מן המחבר או"ח סי' ה אות א). וכן צידד הגר"ש זצ"ל (הלכ"ש פסח פ"א אות ה ובגהה). וכן פסקו הגר"ש זצ"ל והגר"ח"ק שליטה"א (הל' ג' בחג ספח"ע פ"ו אות יא)]. וכן דעת הגר"א וי"ס שליט"א (קובץ דרכי הוראה ח"ח). והארנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון י"ז]. ומכל מקום טוב להחמיר לחזור ולספור כהוגן בלא ברכה. [הגר"ש זצ"ל והגר"ח"ק שליט"א (שם)].

יב. לספור שני ימים מספק

המסתפק איזה יום בספירה יש לספור. יש אומרים שלא מועיל לו לספור הימים שמסתפק בהם. [עי' בערוגת הבושם (או"ח סי' קסח אות ד) שמסתפק בזה. והאבני"ץ (יו"ד סי' רמח אות ג) כתב דבכה"ג ספירה אחת מקלקלת חברתה]. ויש אומרים שמועיל לספור באופן זה. [דבר אברהם (שפירא ח"א סי' לד) ועיי"ש שכתב דמ"מ אולי אין לברך בכה"ג. ועי' במקרא קדש (פסח ח"ב סי' סז) ואין דבריו מוכרחים. וכן מבואר בשאלת שלמה (סי' ט)]. ולמעשה אם אין בידו לברר יום הספירה, יספור מספק מנין הימים שמסתפק בהם, ואם מברך על ספירה יש לו על מי לסמוך (ובשאר הימים אם התברר היום הנכון, אף לכתחלה ממשיך וסופר בברכה). [ובני"ד אין משום חשש הפסק בין הברכה לספירה כמבואר בשו"ע (לד ס"ג) ובתבואות שור (סי' יט סי' כא). וכן ר"י מהנקה"כ (רס"י שחא)]. וכן פסק המנח"מ (ח"ח סי' מח) דיוצא ד"ה בספירה זו. וכן נראה דעת הגר"ש זצ"ל (קובץ תשובות ח"ג סי' פג). ודעת האור לציון (ח"ג פט"ז אות ז) שבכה"ג יספור בלא ברכה (דיש לחוש דספירה בכה"ג אינה בכלל ספירה). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ג].

יג. בירך על דעת לספור מה שישמע מחברו

אם אינו יודע החשבון ופתח על דעת לסיים כמו שישמע מחברו, ושתק עד ששמע מחברו וסיים כמוהו, יצא. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)]. ומכל מקום לכתחלה אין לברך אלא אם כן יודע מתחלה איזה יום עליו לספור. [מ"ב (סי' ק"ב) ושעה"צ (אות לז)].

יד. בירך כשדעתו לספור שלא כהוגן וספר כהוגן

אם פתח ואמר: ברוך אתה ה' אמי"ה על דעת לומר "היום ד", וזכר שהוא ה', וסיים "היום ה'", יצא ידי חובתו. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)].

טו. בירך על דעת לספור כהוגן וספר שלא כהוגן

יש אומרים שאם פתח ואמר: ברוך אתה ה' אמי"ה על דעת לומר "היום ד'", וטעה וסיים "היום ה'" (שהוא היום שאינו נכון), אינו חוזר ומברך. [שו"ע (סי' תפט ס"ג)]. והסכמת האחרונים שבאופן זה חייב לחזור לספור ולברך כיון שלא ספר היום הנכון. [מ"ב (סי' ק"ב)]. ומפוסקי עדות המורח נקטו שיש לחזור ולספור בלא ברכה. [בה"ח (אות נז)].

טז. בירך על דעת לספור שלא כהוגן וספר שלא כהוגן ותיקן תכ"ד

אם בעת הברכה היתה דעתו על יום אחד וכן ספר בטעות, אם בתוך כדי דיבור זכר שטעה וסיים יתיכף כהוגן ויוצא בזה ידי חובה. [מ"ב (סי' ק"ב) וכה"ח (אות נז)].

ספר ללא כוונה לצאת ידי חובה

א. ענה לחברו איזה יום צריך לספור

אם חברו שאלו מבין השמשות ואילך איזה יום סופרים באותו לילה, והשיב לו היום כך וכך, ועי"פ שלא התכוון לצאת ידי חובה, אינו רשאי לחזור לברך על הספירה, אלא חוזר וסופר בלא ברכה. ועל כן על מנת שיוכל לחזור לספור בברכה, יאמר לו "אתמול היה כך וכך". [שו"ע (סי' תפט ס"ד)]. עי' הטעם במ"ב (סי' יז) וסי' כב) ובשעה"צ (אות כג) וכן אמר "היום" אין חשש בכל אופן כי עיקר מצות הספירה הוא שיאמר היום כך וכך. [מ"ב (סי' ק"ק)].

ב. כשהגיע לשבועות

אם חברו שאלו איזה יום סופרים, וכבר הגיע הספירה למנין שבועות, בדיעבד, אפילו אמר לו היום כך וכך צריך לחזור ולספור בברכה כל שלא הזכיר מנין שבועות. [מ"ב (סי' ק"ב)]. ועי"כ אם אמר לחברו היום ל"ג בעומר יכול לספור בברכה שהרי לא הזכיר שבועות.

ג. כשכוון בפירוש שאין כוונתו לצאת ידי חובה

אם מכיון בפירוש שלא לצאת ידי ספירה, יכול לחזור ולספור בברכה. [מ"ב (סי' כב)]. ועי' בביאור הלכה (ס"ד"ה) שאם היה בין השמשות והאיש המשיב רגיל תמיד לברך דוקא בצאה"כ, מסתברא דבאופן זה הוי כמכוין בהדיא שלא לצאת ומותר לו לחזור אח"כ ולמנות בברכה. ונשאר בצ"ע למעשה].

ד. שאל את חברו האם היום יום פלוני בספירה

שאל את חברו האם היום יום ששי בספירה וכדומה, וענה לו שהדבר נכון (שהוא יום ששי), רשאי לחזור ולספור בברכה. [דכיון שספר מתוך שאלה מוכח שכוונתו שלא לקיים המצוה, ועדיף ממי שענה לחברו ולא כוון לצאת (דהכי כוונה הכפית שלא לצאת). ועוד דבכה"ח הוה ספירה מספק ומבואר לעיל שיש אומרים שספירה מספק לא שמה ספירה וחזי לאיטרופי שיטתם לדעת אלה הפוסקים שדח"ע כל יום ויום מצוה בפני"ע היא. ושור"ר שכן פסקו הדעת תורה למחרי"ם (שם על ס"ע ד) וכה"ח (אות א)].

טז. אבל שנשלמו השלשים שלו

אם נשלמו ימי השלשים בין ר"ח אייר לל"ג בעומר מותר לו להסתפר וטוב לעשות התרה לפני כן. [שע"ת ס"י תצג אות ז] בשם מחז"ב. וכן פסק הניירות שמשון (שם). ויש שהחמירו בזה. [בית דוד (ס"י רעז) ודבר משה (ח"א"י לב) הובא בבב"כ"י (שם אות ד) ובעקרי הד"ט (ס"י כא אות א) ובפתי"ש (שם אות ב)].

ברכת שהחיינו והטוב והמטיב

א. על בגדים שהחיינו או על פירות

יש אומרים שהי"ט ללוש בגד חדש בימי העומר. [לקט יושר (עמ' 98) בשם רבו התרה"ד. ועי' תשובת ופסקי' (מק"ץ דרמ"ס ס"י טז) שכתב דמחמת אבולת על תלמידי ר"ע נהגין שלא לעשות כמות חדשה מפסח עד שבועות]. וטעם הדבר הוא משום שמברכים שהחיינו, ואין לברך ברכה זו בימי הספירה כמו שאין מברכים בימי בין המצרים. [גנזי יוסף (ס"י טז) בשם העוללות אפרים (ח"ב מאמר קז)]. ור"א שמו"ר לברך שהחיינו (בין על כלים חדשים בין על פירות וכדומה). [מאמר מרדכי (שם ס"ק ב)]. עיקרי הד"ט (ס"י כא אות ז), ובחי צדק (החדשות ס"י קיט). וכ"כ בלבושי מרדכי (ס"י קנב) והגרשו"א זצ"ל (שם). ור"א שאם נודמן לו איזה דבר שצריך לברך עליו שהחיינו, יברך. [מ"ב (ס"י תצג ס"ק ב)]. ודעת הגרשו"א זצ"ל (שם) דכונת המ"ב לאו דוקא. וכל א' ינהג כמנהגו.

ב. ברכת הטוב והמטיב

מותר לברך ברכת הטוב והמטיב בימי העומר. [ע"י בשד"ח (מע' בין המצרים סימן ב ס"ק א) שכתב שמו"ר לברכה בימי בין המצרים. וכן האג"מ (ח"ב ס"י פ ד"ה ז"ה ומכונת) אלא שאסר לקנות מר"ח אב דבר שמחייב ברכה זו (ושם איירי לענין מכונת) כי הוא כבנין של שמחה שאסור. וכן הביא בטעמי גביראל (פ"י אות כב) ע"פ סידור היעב"ץ. וא"כ ק"ו ספחה"י דקילא טפין].

ימים שנוהגים מנהגי אבלות

א. ממתי נוהגים דיני אבלות

יש נוהגים שלא להסתפר מתחילת הספירה (דהיינו מיום שני של פסח). ויש נוהגים מנהגי אבלות מיום שני של ר"ח אייר. [ע"י שו"ע, דרמ"א (ס"י תצג ס"ג א) ומ"ב (ס"ק ה) וס"ק יד]. ולמנהג זה יש אומרים שצריך לזהר שלא לישא אשה ולהסתפר בשני הימים של חודש אייר. ויש אומרים שנוהגים איסור מיום א' דר"ח. [מ"ב (ס"ק טו)]. ויש מקומות שנוהגים להקל רק בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות. ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (ס"ק טו)]. וע"י בשע"ת (ס"ק א) שצריך המנהג המיקל לעוד צדדים אף לנוהג איסור].

ב. בחולו של מועד פסח (לנוהגים מיום שני של פסח)

יש אסורים ריקודים ומחולות של רשות אפילו בחולו המועד פסח. [משמעות הפ"ג (א"י"א ס"ק א)]. ויש מתירי' [כן מוכח מהשע"צ (אות ד) שהביא ספקו של הפמ"ג רק על ר"ח סיון ועל העצרת]. וכן המנהג. [הגרשו"א זצ"ל (הל' בחג בנה ספחה"ע פ"ז הגה ט)].

ג. הל ר"ח אייר בשבת

אף לנוהגים איסור בר"ח אייר, אם הל ר"ח בשבת יש להתיר בערב שבת לישא אשה בו ביום כיון שעיקר הסעודה תהיה בשבת ור"ח. [מ"ב (ס"ק ה)].

ד. ר"ח אייר שחל בשישי – שבת (אם מותר בתפורת)

אם הל ר"ח אייר בימי שבת כיון שיש כאן תוספת שמחה שבת ור"ח, יש להתיר להסתפר בערב שבת מפני כבוד השבת. [מ"ב (ס"ק ה) ודעת בעל האג"מ (בין פסח לשבועות פ"י הגה כב) שדין זה הוא אף לנוהגים להסתפר לאחר ל"ג בעומר]. ור"א שאף המקפידים שלא להסתפר בר"ח משום צוואת ר"י החסיד (אות מה) [ע"י מ"ב ס"י ר"ס ס"ז] יכולים להקל בר"ח אייר. [בעל האג"מ (שם הגה ח) והגרשו"א זצ"ל (הל' בחג בנה פ"ז הגה ט)]. ויש מחמירים בזה. [הגר"י קניבסקי זצ"ל (בין פסח לשבועות ט"ה הגה ז) ומבית לוי (ניסן עמי ענז)].

ה. עד מתי נוהגים דיני אבלות (לנוהגים מיום שני של פסח)

י"א שנוהגים שלא להסתפר (ושלא לישא אשה) עד ל"ג לעומר, שאז פסקו מלמות תלמידי ר"ע. ודעת השו"ע (ס"י תצג ס"ג ב) שאין להסתפר עד יום ל"ד בבקר דאז פסקו מלמות. [ע"י מ"ב (ס"ק ז)]. וע"י ה"לן לענין נישואין ותפורת בל"ג בעומר.

ו. עד מתי נוהגים דיני אבלות (לנוהגים אייר)

הנוהגין דיני אבלות מיום שני שבר"ח אייר, לא יסתפרו מל"ג בעומר ואילך. אלא שמו"ר להם להסתפר בל"ג בעומר עצמו. [רמ"א (ס"ג א) וע"י ה"לן לענין תפורת בל"ג בעומר]. ומכל מקום אף לדעה זו המנהג לישא ולהסתפר בג' ימי הגבלה, וזה שרי מיום ראשון של ימי הגבלה בבוקר דוקא דאמרינן מקצת היום ככולו. ויש מקומות שנוהגין להקל בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות, [ולענין ריקודין ומחולות, עיי' בסמוך]. ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (ס"ק טו)]. ואם אין מנהג ידוע יכול לתפוס איזה מנהג שירצה. [מ"ב (ס"ק יז)]. ועיי' לקמ לענין מנהג ארץ ישראל בזה.

ז. מנהג האר"י ז"ל לענין תפורת בימי הספירה

האר"י ז"ל נהג שלא להסתפר כלל עד ערב חג השבועות. ולפי מנהגו אפי' אם יזדמן ברית מילה אין להסתפר בכל זמן העומר. [שע"ת (שם אות ח)]. ואם שבועות חל במוצ"ש מותר להסתפר ביום שישי ויום מ"ח לעומר כדי שלא יכנס לחג כשהוא מנוול. [נמורה באצבע (ס"י ח אות רכא)].

ח. ר"ח סיון שחל ביום ראשון

הנוהגים איסור תפורת מר"ח אייר עד ג' בסיון, אם חל ג' סיון ביום א' מותרים להסתפר בערב שבת שלפניו שהוא ר"ח סיון מפני כבוד השבת. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פ"יא אות כד)]. וע"י במקראי קדש (ס"י ז)]. ויש מסתפקים בזה. [בעל האג"מ (הכח"ש ספחה"ע – איידור אות ט)].

ט. ריקודים מר"ח סיון עד העצרת (לנוהגים דיני הספירה מר"ח אייר)

מר"ח סיון עד העצרת מותרים בתפורת, אלא שיש להסתפק האם אסורים בריקודים ומחולות של רשות. [שע"ת (אות ד)]. ונוהגים להחמיר. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"יא אות טו ובגהה שם)].

י. מנהג ארץ ישראל

בארץ ישראל בני אשכנז נוהגים דיני האבלות החל מתחילת ימי הספירה בפסח. [לוח ארץ ישראל (לגרמ"ט סוף חדר ניסן)].

יא. תפורת ונישואין בל"ג בעומר

מנהג בני אשכנז שלא להסתפר ושלא לישא אשה בליל ל"ג בעומר, אבל ביום (מנץ החמה) מקילים. [רמ"א (ס"י תצג ס"ג ב), מ"ב (ס"ק י) – יא] ולוח אר"י (לגרמ"ט סוף חדר ניסן)]. ואם השעת דחוקה יש להקל אף בליל ל"ג בעומר בין לענין תפורת ובין לענין לישא אשה (ובכח"ג שלי"ג בעומר חל ביום ו' ואין נוהגין בזמנינו להתחתן ביום ששי ואין רוצים לדחות התנונה, ניתן להחשיב זאת כשעת הדחק ולהתחתן בליל ל"ג בעומר). [מ"ב (ס"ק יא) והגרשו"א זצ"ל וישא יוסף ח"א"י ס"י קד]. ומנהג בני ספרד להקל מיום ל"ד בעומר. [שו"ע (ס"י תצג ס"ג ב)].

יב. ל"ג בעומר שחל בערב שבת (למחמירים לעיל)

אף לנוהגים שלא להסתפר עד יום ל"ד בבקר, אם חל יום ל"ג ערב שבת מותר להסתפר מפני כבוד השבת. [שו"ע (ס"י תצג ס"ג ב)].

יג. נישואין לאחר ל"ג בעומר
מנהג אר"י לענין נישואין להחמיר עד ר"ח סיון חוץ מל"ג בעומר שמקילים כנ"ל. [לוח אר"י (לגרמ"ט סוף חדר ניסן)]. ומנהג הספרדים להקל אף לענין נישואין מיום ל"ד בעומר בבוקר.

יד. להחמיר כל ימי הספירה
הרצאה להחמיר על עצמו ולהגות איסור כשני המנהגים, רשאי, וי"ל אף ככסיל בחושך הולך, כיון שכונתו לצאת מהספק. [ח"ק יעקב (ס"י תצג ס"ק יא) ואו"ל לשיטתו בספרו מנחת יעקב (כלל לו אות א)]. וכן פסק המ"ב (ס"י תצג ס"ק ז). וע"י בחזו"א (שבע"ת ס"ב ס"ק א). וע"י עוד בשמעתא עמיקתא גליון נ"ט].

טו. לשנות מנהגו

י"א שמו"ר לשנות מנהגו לשנה הימים שנוהג בו איסור. [אג"מ (אוי"ח ח"א"י ס"י קנט וח"ב ס"י צה) כיון שבתר"י יש מספר הל"ג יום, דשני המנהגים הם נחשבים למנהג אחד לאסור מספר ל"ג יום, עיי"ש].

טז. ספק אם הדבר נאסר מפני המנהג

בספק אין להחמיר בדבר שהוא רק מצד המנהג. [שע"ת (ס"י תצג אות יד) ע"פ החק יעקב].

להשתתף בחתונה הנערכת בימים אלו

א. התנהגות שנערכת שלא כדיון

הנושא אישה בימים שנוהגים בהם איסור, אף על פי שעושה שלא כדיון מכל מקום מותר להשתתף בחתונה ולשמחו. [אג"מ (אוי"ח ח"א"י ס"י קנט ד"ה והנה החת"ס) דהא איתא בשו"ע (שם ס"ג א) שאם קפץ וכנס שאין עונשין אותו, ואם יהיה אסור לילך אל הסעודות ולשמחו אין לך עונש גדול מזה].

ב. התנהגות הנערכת ע"י מי נוהג חיתר

הנושא אישה בימים המותרים להתחתן על פי מנהגו, מותרים חבריו הנוהגים איסור באותם הימים להשתתף בשמחתו ולשמחו. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פ"יא אות יט)].

ל"ג בעומר

א. ריבוי שמחה

ביום ל"ג מרבדים בו קצת שמחה מפני שפסקו למות תלמידי ר"ע. [רמ"א (ס"י תצג ס"ג ב)]. ומשום הילולת רשב"י. [נהר"ש (אות ז) וכה"ח (אות כז)]. ויש נוהגים (בין ספרדים בין אשכנזים) לשמוע כלי זמר ולרקוד לכבוד הילולת רשב"י אף בלילה. [הגר"י זצ"ל (הוט שני שבת ח"ד עמי שפ)]. ודעת הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פ"יא הגה כג והנה ט"ז) ש'לנוהגים כהרמ"א (להסתפר ביום ל"ג) שפיר שרי אפילו ריקודים של רשות. [ו"א ששעודה בל"ג בכלל סעודת מצוה. [ע"י במהרי"ל (החדשות ס"י קד)].

ב. אמירת התהנין

אין אומרים בו תחנון. [רמ"א (ס"י תצג ס"ג ב) ע"פ המהרי"ל]. גם במנחה של ל"ב. [מ"ב (ס"ק ט)]. אך למנצח יעקב ד' אומרים. [פמ"ג (ס"י תצג א"א ס"ק א) ומ"ב (ס"י קלא ס"ק ח)]. וכן אף ביום חמשי אומרים ועל ארך אפים. [ע"י מ"ב (ס"י קלא ס"ק ח)]. ואם חל ביום ראשון אין אומרים "צדקתך" בשבת במנחה.

איסור הדיש

א. אכילה מתבואה הדישה

אסור לאכול חדש, העומר תבואה שנרשעה אחר ט"ז בניסן שהוא זמן הקרבת העומר. שאם נרשעה קודם היעורר אף על פי שלא נקצרה עד אחר העומר, העומר מתירה. [שו"ע (ס"י תפט ס"י יו"ד ס"י רצג ס"ג א) ומ"ב (ס"ק מד)]. ור"א שנרשע קודם העומר היינו ג' ימים לפני ט"ז בניסן. [ש"ך (ס"ק ב) ע"פ התרה"ד (ס"י קנא)]. וכן פסק המשכנות יעקב (ח"א"י ס"י ז' ולענין)]. ור"א שבויעים לפני פסח. [נקה"ק (שם) והמ"ר (שם)]. ואין להקל כשיטה הראשונה אלא בשעת הדחק בתבואת חו"ל. [ע"י במתני"א (ח"י ס"י מג) שכת' להתיר בשעת הדחק בחו"ל בארץ לחה שהגשמים מרובים].

ב. תרופות המכילות עמילן דגן

תרופות המכילות עמילן דגן אין לחשוש בהם משום איסור חדש. [הגרשו"א זצ"ל (קובץ תשובות ה' ע"ג מפני שנאמר ולחם יקלי וכרמל לא תאכלו, ותרופות נפסלו מאכילת כלב)].

ג. הדיש בזמן הזה

דעת הרמ"א (יו"ד ס"י רצג) דחדש בזמן הזה מותר משום ס"ס, אולי התבואה היא משנה שעברה, ואות'ל משנה זו אולי נרשעה קודם לעומר. והי"ח הוא מקום שמביאים תבואה ממקומות אחרים שתבואתן נרשעה קודם לעומר יש להסתפק אם הם מאלו שנרשעו לפני פסח. ומכל מקום יש אומרים שלפ"ז במקומות שידוע שיש רוב שנרשעים אחר הפסח, וגם אין רגיל להביא שם תבואה ממדינות אחרות אין להקל בהם. [מ"ב (שם ס"ק מה) בשם האחרונים]. וע"י בסמוך].

ד. לימוד זכות לנוהגים להקל בזה (בחז"ל)

רוב העולם אין נוהגין כלה באיסור חדש אפילו שידוע שנורע לאחר הפסח. ויש שלמדו עליהם זכות לפי שהוא דבר קשה להיות זהיר בזה ולכן סומכין מפני הדחק על מקצת הראשונים שסוברין שחדש בחו"ל אינה אלא מדי'ש שגזרו משום א"י ולא גזרו אלא במקומות סומכין לא"י כגון מצרים ובבל. ויש שלמדו עליהם זכות שסוברין שחדש אינו נוהג אלא בתבואה של ישראל אבל לא בשל עכו"ם. [מ"ב (שם)].

ה. איך ראוי לנהוג

אף שאין בידינו למחות ביד המקילין, מ"מ כל בעל נפש לא יסמוך על המתירים ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לו, כי להרבה גדולי הראשונים הוא איסור דאורייתא בכל אופן. [מ"ב (שם)]. וע"י בניאר הלכה (שם). וע"י עוד באור לציון (ח"א"י יו"ד ס"י טו)].

ו. תבואות חו"ל שנאפתה באר"י (למקילין לעיל שאינו נוהג בחז"ל)

יש אומרים שתבואה חדשה הבאה מחו"ל (לסבורים שחדש אינו נוהג שם) ונכנסה לאר"י ונאפתה באר"י הדבר תלוי במח' אם נאסרת. [אחיעזר (שם אות ב)]. ודעת הציץ הקודש (ח"י"ב ס"י יז) להחמיר בקמת מחו"ל שהיה של ישראל. ולמעשה א"צ להחמיר בדבר. [הר צבי (זרעים ח"א"י רס"י כז)].

ז. שכר

י"א ששכר העשוי מתבואה חדשה אין בו איסור חדש בחו"ל, משום שמשקים היוצאים מהם אינם כמותם, ואין בזה רק איסור דרבנן באר"י, ועל כן יש להקל בזה בחו"ל. [נפ"י (קמ"א סוף דושיץ)]. וע"י בלח"מ על משניות (תרומות ריש פ"א) הביאו השי"ך (שם ס"ק ה)]. ור"א שאין להקל בדבר. [ח"ק יעקב (ס"י תפט אות כב), ערה"ש (יו"ד שם אות כג). והש"ך (שם) כתי' שצריך להתיישב בדבר. וע"י בבחי"ל (ס"י רצז ד"ה אם הוא) שרצוד להחמיר שהנהגר משכר של חדש שלא יכול לצאת יד"ח קידוש או הבדלה מי שמבדל על שכר זה].

ח. כלים בלועים באיסור חז"ל (בחז"ל)

אף לנוהגים מנהג איסור חזש בחו"ל, אינם נוהגים בפליטת כלים אם לא שברור לו שנתבשל בו מתבואה חדשה, ואף בזה אין להחמיר רק בתוך מעת לעת (כ"ד שעות) מן הבישול הראשון. [מ"ב (ס"ק מה)]. ובזמן שניתר איסור חדש ניתרות גם הבלעיות ואין צורך להגעיל הכלים. [שבת הלוי (ח"י"י ס"פ אות ב) והגרשו"א זצ"ל (אשרי האיש פסח פ"יא אות ח)].

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמענתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – טל': *6761 יש להקיש 3-3-1 שלושה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" – יש להקיש: 1. קופות נופפות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמענתא עמיקתא

הגליון נתרם בעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© שמענתא עמיקתא – להפצת הגליון במקום מגורכם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ל: Amikta571@gmail.com

